

Meebuigend riet

Frits Maas

De Nederlandse koorts is weer eens opgenomen. Begin van dit jaar gaven liefst 150.000 mensen via www.21minuten.nl te kennen wat hen beweegt, waar ze zich zorgen over maken, waar volgens hen de maatschappelijke prioriteiten liggen. Een enquête als nationale uitlaatklep. 'Natuur' kwam in de vragenlijst niet voor, maar 'milieu' is mogelijk een goede pendant. En dat 'milieu' scoorde op de vraag, wat in Nederland het meeste zorgen baart, een bescheiden achtste plaats. Koploper was 'veiligheid en criminaliteit', gevolgd door 'kosten van levensonderhoud' en 'integratie van allochtonen'. Een achtste plaats, het is wel eens beter geweest.

Is 'milieu' (en voor het gemak dus ook 'natuur') uit? Wie regelmatig televisie kijkt, moet wel tot die conclusie komen. Op de radio floreert Vroege Vogels al vele jaren, maar een fatsoenlijk natuur- en milieu-programma op de tv is er niet. Natuurdocumentaires, laat staan natuurbeschermingsdocumentaires, worden als regel zo ver mogelijk van prime-time weggeschoven. De regelmatige rapportages vanuit het Milieu- en Natuurplanbureau over de toestand van de natuur resoneren in niet meer dan een verplicht nummertje op de buis. Zelfs de berichten over de mogelijk vèrstrekkende gevolgen van de klimaatsverandering komen nauwelijks aan. Geen wonder, dat bij het grote publiek een gevoel van urgentie ontbreekt.

De Vereniging Natuurmonumenten viert dit jaar in deze context haar eeuwfeest. De tijdgeest lijkt er niet naar om echt uitbundig uit te pakken. Zeker, er zijn de toespraken met veel Thijsse en veel Naardermeer, de radio- en tv-spotjes, de extra excursies. En ook de accenten op de in de loop van de eeuw al maar stijgende lijnen in ledental en verworven hectares. Gelukkig zijn er bovendien de resultaten van honderd jaar noeste arbeid in het terreinbeheer om mee naar buiten te treden.

Toch is er die ingetogenheid. Ook Natuurmonumenten heeft in de loop der jaren de Nederlandse natuur niet kunnen redden. Het mei-nummer van De Levende Natuur gaf wat dat betreft een even breed als nuchter overzicht. Nuchter, omdat de balans van winst en verlies regelmatig een genuanceerd beeld oproept. Zelfs in de eigen terreinen van de vereniging bleken de natuurwaarden niet altijd te kunnen worden gehandhaafd. De bescheidenheid, de nuchterheid is overigens niet van vandaag of gisteren. Wie in het jubileumboek van Natuurmonumenten van 1955 bladert, ziet in feite hetzelfde. G.A.Brouwer schrijft er over

'De verarming van de fauna' en V. Westhoff over 'De verarming van flora en vegetatie'. Het zijn beide uiterst onderbouwde en juist daardoor redelijk in mineur geschreven betogen. Westhoff eindigt met 'Veel ging verloren: de hoop nochtans is niet vervlogen'. Een voor natuurbeschermers bijna psychologisch getinte bezweringsformule, die doet denken aan de vijf-voor-twaalf-waarschuwing, de klok die al maar blijft stilstaan.

De jubilaris mag zich verheugen in de aandacht van velen. Opvallend is dat men de vereniging 'een nieuw élan' toewenst. De wens betekent een regelrecht compliment aan de vereniging. Zij wordt kennelijk niet als een onwrikbaar instituut gezien. Er leeft achter veel goede raad en serieuze suggesties de gedachte, dat Natuurmonumenten (en de natuurbescherming in het algemeen) de vitaliteit en souplesse bezit opnieuw bij te sturen en mogelijk zelfs nieuwe wegen in te slaan. Geen gering compliment aan een honderdjarige.

Toch mist men klaarblijkelijk de laatste jaren iets van uitstraling. Bij de enorme groei van de vereniging in terreinbezit en ledental is er mogelijk iets verloren gegaan. De opgave om zowel 'de vereniging' als 'het bedrijf' te runnen, heeft kennelijk een tol geëist. De aard van die tol is maar moeilijk te omschrijven. Het heeft ongetwijfeld iets met speelsheid, met beweeglijkheid, met uitdagendheid te maken. Er zijn meerdere keurslijven, zoals de toenemende noodzaak maat-

schappelijk en bestuurlijk geaccepteerd te blijven, de behoefte om het enorme ledental op peil te houden en de soms bijna Kafka-achtige subsidieregelingen vanuit het Programma Beheer bijvoorbeeld. Maar ook is er mogelijk de houding dat het mikken op continuïteit in het beheer niet meer haalbaar is. Daartoe blijkt de vereniging, evenals andere natuurbeheerders in

Nederland, te veel onderhavig te zijn aan invloeden van milieu, een steeds meer zapperige publieke steun en – qua financiering – de grillen van de beurs en de subsidieverstrekters vanuit de overheid.

Een nieuw élan: de suggesties daartoe waaiëren nogal breed uit. Denk meer in grote Europese verbanden. Houd vooral vast aan het typisch Nederlandse cultuurlandschap. Zoek nieuwe organisatie- en samenwerkingsvormen. Betrek je leden en de burgers in het algemeen meer bij je

Platform

In deze rubriek is ruimte voor opinies en reacties

Cartoon: Paul Dirks

werk. Maak gebruik van onvermijdelijke verstedelijking. Zoek je financiën in tot nu toe minder geijkte bronnen. Denk samen met anderen na over een rol als ontwikkelaar van de groene ruimte. Betrek de milieucomponent meer in je werk. Het lijstje is bij lange na niet volledig. Toch geeft het al aan voor welke opgave Natuurmonumenten zich gesteld ziet. Terwijl de basis, dat zeggen vriend en vijand toch steeds weer, het aloude 'aankopen en beheren' dient te blijven. Alleen al voor die taak moet de vereniging bijna alles uit de kast halen: op bestuurlijk, technisch en financieel gebied. En dat met een beperkt aantal professionals en vrijwilligers.

Maar er blijft die wens tot nieuw élan, inclusief de daarbij horende duidelijkheid, eenvoud en stootkracht. Dat vereist keuzen maken en het stellen van de vraag of je bij nieuwe prioriteiten ook oudere componenten van het werk moet laten vallen. En wat de prijs van een en ander is. Een markant voorbeeld is de suggestie met grote, robuuste, ruige gebieden te anticiperen op een toekomst met klimaatveranderingen, zeespiegelrijzing, voortgaande verstedelijking en meer diverse recreatiebehoeften. Groot, robuust, ruig. Dus geen toegespitst soortenbeheer meer in hele of halve cultuurlandschappen, geen gedoe met marginale Rode Lijstsoorten, geen hoge kosten om te redden wat er nog te redden valt. Laat de natuur in dit al eeuwen toch duchtig aangeharkt stukje aarde gewoon haar gang gaan. Laat – als het al maar warmer wordt – de soorten maar komen en soms gewoon ook gaan. Alles wat komt is interessant, alles wat verdwijnt ook. Meebuigen dus, als riet in de wind.

Het lijkt allemaal pure winst voor de meer gemakzuchtige wetenschappers, voor de meer ruige recreant, voor op bezuinigingen gerichte natuurbeheerders. Ook voor de ware natuur- en milieubeschermer lijkt er winst. Hij/zij hoeft zich eigenlijk nergens meer druk over te maken, kan gewoon weer auto rijden, de centrale verwarming en de wasdroger een graadje hoger zetten enz. Zelfs Natuurmonumenten lijkt te kunnen profiteren. Winst en verlies spelen niet langer in het terreinbeheer: ze zijn irrelevant geworden. Alles is immers goed als het maar flink groen blijft. De vereniging is bovendien bevrijd van de wens tot een nieuw élan. Als zij meebuigt, zoals het riet, hoeft zij niet meer allerlei uitdagingen aan te gaan. Zij hoeft haar leden niet meer op te roepen tot een zekere weerbaarheid tegenover onze voor natuur en milieu slecht uitpakkende levensstijl. Zij hoeft voor het dreigend verlies aan soorten geen alarmfase drie meer uit te roepen.

Waarschijnlijk wil Natuurmonumenten toch die kant niet op. Waarschijnlijk. Misschien moet de vereniging haar achterban, haar meer dan 900.000 leden, gewoon een aantal ingediende suggesties voorleggen. Via een enquête op internet bijvoorbeeld. Iets van www.nieuwelanNM.nl. Meer dan 21 minuten hoeft het de leden niet te kosten. Het kan nog mooi in het jubileumjaar.

F.W. Maas
 Kuipershaven 192
 3311 AM Dordrecht
 e-mail: f.w.maas@zonnet.nl